

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Disertační práce

Trusty a společnosti s variabilním kapitálem

- abstrakt v českém jazyce -

školitel: **Prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.**

doktorand: **Mgr. Ivan Houfek**

ak. rok: 2011/2012

Resumé v českém jazyce

Tato práce se věnuje problematice trustů a společností s variabilním kapitálem s ohledem na právní úpravu zemí s právní systémem common law.

Trusty jsou typické instituty právního systému common law, které nemají svůj ekvivalent v právních řádech zemí kontinentálního právního systému. Jsou založeny na odlišné koncepci vlastnického práva a dalších specifických institutech. Mezi tato specifika patří například formální (common law) a ekvitní vlastnictví nebo přírůstkové vlastnictví.

Trusty se vyvinuly ze středověkého institutu „užití“, proto také neexistuje jejich jednotná definice. Trust nemá právní subjektivitu, není však ani pouhým závazkem. Trust bývá definován jako ekvitní obligace zavazující osobu (označovanou jako vykonavatel) k nakládání s majetkem (označovaným jako majetková podstata trustu) ve prospěch třetího (označovaného jako oprávněný), přičemž sám může být jedním z nich a kterýkoli z nich může vynucovat plnění podmínek trustu.

Práce poukazuje na dělení trustů dle různých kritérií na veřejnoprávní a soukromoprávní; explicitní, implikované a vykonstruované; fixní a diskreční; odvolatelné a neodvolatelné. Veřejnoprávní trusty jsou založeny za veřejně prospěšným účelem, kdežto soukromoprávní trusty sledují zájem konkrétní osoby. Fixní trusty ve svém zakladatelském aktu určují konkrétní výši plnění pro oprávněného, kdežto diskreční trusty přenechávají vykonavateli právo určit rozsah konkrétního plnění nebo i osoby oprávněného. V případě odvolatelných trustů si zakladatel ponechává právo trust odvolat a získat zpět vložený majetek, kdežto v případě neodvolatelných trustů dochází k absolutnímu majetkovému převodu.

Explicitní trusty jsou nejtypičtějšími trusty, vznikají na základě explicitního projevu vůle zakladatele. Podmínkami jejich vzniku je určitost předmětu, subjektu a vůle a plné konstituování majetku trustu (převodu vlastnického práva). Pokud by kterákoli podmínka absentovala, zamýšlený trust by nevznikl.

Skryté trusty vznikají na základě projevu vůle, který se vůči třetím osobám jeví jako absolutní majetková dispozice. Skryté trusty se dále dělí na částečně skryté a plně skryté trusty. V případě plně skrytých trustů není třetím osobám známo, že by na základě právního úkonu byl založen trust. V případě částečně skrytých trustů je zřejmé, že vzniká trust, není však zřejmé, kdo je jeho oprávněným.

Zpětné trusty vznikají jako právní domněnka o vůli zakladatele. Oprávnění z trustu spočívá na zakladateli. Existují dvě formy zpětných trustů – automatický zpětný trust a domněnečný zpětný trust. Automatický zpětný trust vzniká jako právní fikce v důsledku neplatného nebo neúplného nakládání s majetkem. Jeho zvláštním případem je jednatelský trust, který vzniká v důsledku nemožnosti dosažení účelu, pro který byl poskytnut majetek, zejména peníze. Domněnečný zpětný trust vzniká jako vyvratitelná právní domněnka v případech darování cizí osobě nebo společného financování majetku. Obvykle se jedná o trusty vznikající v souvislosti s financováním pořízení bydlení nebo financováním společného bankovního účtu v přírůstkovém spoluvlastnictví.

Účelové trusty nejsou zakládány ve prospěch konkrétní osoby, ale k naplnění konkrétního účelu. Zatímco nedobročinné účelové trusty jsou zásadně nulitní, dobročinné trusty podléhají zvláštnímu dohledu. Účel těchto trustů lze změnit prostřednictvím doktríny Cy Press. Mezi legitimní účely patří vymýcení chudoby, podpora vzdělávání, podpora náboženství a obecně prospěšné účely.

Vykonstruované trusty vznikají na základě zákona, obvykle ve spojení s porušením právní povinnosti nebo v souvislosti s věcněprávními účinky převodu vlastnického práva. Zatímco implikované trusty jsou založeny na domněnce o vůli zakladatele, vykonstruované trusty vznikají bez ohledu na ni.

Unit trusty jsou moderní formou trustů vzniklých v souvislosti s kolektivním investováním. Jsou upraveny evropskou směrnicí o kolektivním investování jako subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů. Podléhají zvláštní právní regulaci a dohledu státních orgánů. Unit trusty vydávají jednotky, které lze připodobnit k akciím. Hodnota jednotky se vypočte jako aktuální podíl na čistém majetku trustu. Jednotky nabízí k prodeji a vykupuje správcovská

(manažerská) společnost. Tato společnost také určuje konkrétní investice unit trustu. Oprávnění nemají přímé právo k majetku unit trustu. Unit trusty mohou mít podle evropské směrnice podobu standardního i speciální fondu kolektivního investování.

V mezinárodním právu jsou trusty jednak upraveny v evropské směrnici o kolektivním investování, z hlediska mezinárodního práva soukromého pak v Haagské konvenci.

Společnosti s variabilním kapitálem jsou velmi podobné unit trustům. Na rozdíl od unit trustů se však jedná o obchodní společnosti, které mají právní subjektivitu. Dále, na rozdíl od unit trustů, nevydávají jednotky, ale akcie. Investoři jsou akcionáři společností s variabilním kapitálem. Tato právní forma je bližší kontinentální právnímu systému, což je jeden z důvodů, proč je preferována kontinentálními investory.

Práce dále poukazuje na obdobné právní instituty, které mají některé znaky trustů. Jedná se zejména o závazek nebo zastoupení.

Dále je analyzována možnost inkorporace trustů do právního řádu zemí kontinentálního právního systému. Zejména je poukázáno na skutečnost, že řada států byla trustem inspirována, ale inkorporován byl pouze institut obdobný trustu. Jedním z nejzásadnějších problémů je překonání děleného vlastnictví a vytvoření zvláštního vztahu důvěry.

Závěrem práce analyzuje autor nový občanský zákoník, který zavádí institut svěřenského fondu. Přestože je deklarováno, že zákoník byl inspirován quebeckou právní úpravou trustu, nejedná se o úpravu trustu, ale pouze institutu trustem inspirovaným. Nový občanský zákoník upravuje pouze případy obdobné explicitním trustům.

Autor dospívá k závěru, že nový občanský zákoník nezohlednil existující právní instituty a jejich možné využití. Institut svěřenského fondu znamená necitlivou inkorporaci quebeckého institutu, který však trustem není. Jevilo by se jako vhodnější inkorporovat úpravu společností s variabilním kapitálem než institut

svěřenského fondu založený na koncepci věci ničí (res nullius). Reflexí existujících právních institutů by bylo možné implementovat institut, který by byl bližší skutečnému trustu. Nová právní úprava se jeví problematickou s rizikem jejího zrušení.